

թափէր Հայ ժողովրդեան գլխուն վրայ, սա-
կայն պիտի չդադրէր ազգին երգելը¹, ազգին
բանաստեղծը կոչուելէ:

Իր հայրենասէր համարձակութեան ու
անկեղծութեան համար, կենդանութեան ա-
տեն փառաց պսակը գլխուն վրայ միշտ չկըր-
ցաւ տեսնել. սակայն մահուրէն վերջ բարձ-
րացաւ գովասանաց ամպերով և ապագայը
պիտի ճանչնան Գամառ—Փաթիպայի մէջ
իրենց պարծանքը:

Պատկանեանի տունը կը գտնուի Նոր-
Նախիջևանի «Մ. Թորոս» թաղի «Մ. Թո-
րոս» փողոցի վրայ: Փայտակերտ է և շի-
նուած ընդարձակ բակի մէջ իր սիրած պար-
տիկին խորը: Տունը փոքր, ցած, մէկ յար-
կով է, և աւելի զիւրական պարզ խրճիթի
մը կը նմանի, բնն թէ բազաքացւոյ բնա-
կարանի: Պատկերի մէջ կը տեսնուի տան
ճակատը և զխաւոր մուտքը, որուն առջեւ
նստած են իր այրին և աղջիկները: Պար-
տէզը, որ հիմայ առաջուանը չէ, Պատկա-
նեանի ձեռքի արդիւնքն է. իր բոլոր ազատ
ժամանակը կը նուիրէր նա այդ պարտիկին,
փորելով, մաքրելով և մինչեւ իսկ հնաւոր
տեղերէ ընտիր պտղատու ծառերու տունկեր
բերել տալով և հօն անկելով:

Պատկանեանի տունը կը բաղկանայ չորս
սենեակներէ: Մուտքէն փոքրիկ նախասե-
նեակի մը մէջ կ'երթըցուի, որուն ձախա-
կողմեան պատին մէջ բացուած դուռը կը
տանի պզտիկ, ցած սենեակի մը որ հան-
գուցեալին առանձնասենեակն էր: Բանա-
ստեղծին մահուրէն վերջ, այլ սենեկին
կարգը ու կահը փոխուած է, սակայն լու-
սանկարիւրէ համար արուած է անոր ճիշդ
այն ձեւը որ իրեն կենդանութեան առնե-
ռէն:

Հ. Գ. ԶԲԱՔԻԱՆ

1. Այն տիպաբանութիւնը որ առաջին անգամ
թիւն մը կատարած է Պ. Նիշէ Մադաթեան
(Մաւր, 1892 Ն. 10, 11. 1893 Ն. 4), իսկ Պ.
Կ. Կուսկիեան առաջին անգամ Մադաթեանի
Լազարեան ճեմարանի մէջ, «Բանաստեղծ-
քաղաք»-ի մէջ, «Բանաստեղծ-քաղաք»-
ի մէջ [սուրբագրութիւնը] իսկ Գամառ-
Փաթիպայի զրուածոց (Մաւր, 1897 Ն. 3, 6):

ՀՈՈՍՄԱՅ ԱՒԱՐԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

ԳՈԹԱՑ ԱԶԳԵՆ

410 ՏԱՐԻՈՑԵՆ ՄԷՋ

ՀՈՈՍՄԱՅ կայսրութիւնն երկուքի բաժ-
նուելէն ետքն, — յԱրեւելեան և յԱրեւմտեան
կայսրութիւնն, — այս վերջնայն աթոռն ժամա-
նակէ մի ետքը փոխադրուեցաւ ի Ռուսիան,
որ Ազրիական ծովուն մերձաւոր ըլլալով և
ճախճախաւեաներէ շրջապատուած, ապահովա-
գոյն ապաստանարան էր կայսերաց զան զՀոմ:
Ասկայն Հոմայիցիքն, որ նախկին արեւութիւն-
նին քիչ քիչ կորսնցուցեր էին, վախճալով Սար-
մատիոյ և Պերմանիոյ բարբարոսներուն արշա-
ւաճէն, ստէպ պաղատելով կ'աղաչէին իրենց
կայսերաց՝ որ զՎախճան թողլով՝ վերադառ-
նան ի Հոմ:

Ոնորհոս երիտասարդ կայսրն զիջաւ Հոմայ-
եցւոց աղաչանքն, և 403 տարւոյն վերջերն
չքեղ հանդիսի մտաւ ի Մայրաքաղաքը: Հոմ-
քաղտ էր երկուստ կայսեր սիրտը, զի Սախիկն
քաղ զորսվարը վերանայի և Բալթիցայի յաղ-
թանակներովն ետ վճռեալ էր Ռուսոյցիաց
բանակն որ կը տարածուէին Իտալիոյ մէջ:

Սախիկն յաղթանակներովն պանծացած,
և իւր վեցերորդ հիւսպատոռութիւնը տօնելու
զիտամբ՝ անցաւ Ոնորհոս Միլիթեան կամիլէն
և իրեն համար կանգնուած յաղթական կա-
մարներուն տակէն ծանր ծանր կը յառաջը
դէպ ի քաղաքը: Յաղթական կառքին մէջ իւր
քով նստեցուցած էր զՍախիկն, իւր աները,
որ միանգամայն նախարար էր կայսերութեան
գործերուն: Այնչափ էր ժողովրդեան սուտար
բազմութիւնն, որ մինչեւ ի կապիտուլին և
մինչեւ ի բլուրն Պալատինեան զիւրուած էր,
մինչեւ տուններու երդիքներուն վրայ խռուած
էին արք և կանայք և տղաք, և ծափահարու-
թեամբ կ'ողբուէին զեռահասակ ինքնակալն
և հոգեւորաւ պատերազմիչը: Կայսրն ընկե-
րակցող զօրքին մէջ բարբարոսներ ալ կային,
օգուս մէջ ծածանող զրօշակները, պղծիք զէն-
քերը, շողողուն և սիրամարդի փետուրներով
կարգարուած սաղաւարտներն, ասկիւն և կրկ-
նոցներն, և ձիոց երկաթեայ ծածկոյթները:
Խառնեմազանին հիացմունքն կ'աղչէին:

Ոնորհոս մտաւ կայսրաց պալատն և հօն

Հաստատեց իւր բնակութիւնը. և ներքինեաց
և արաբացի Հոն և խաւան տաճարն անապատա-
ցեալ և շինի պաշտարան մարտարեայ տրապնէ-
ներուն արձագանգներն արթնցուց:

Ոնորհոս 404 տարւոյն մեծ մասը Հռոմայ մէջ
անցուց, և Հռոմայեցեաց հաճելի ըլլալուն նպա-
տակաւ՝ կուսարշաւներ, կենդանեաց որսեր և
հրապարակական պարեր ներկայացընել տուաւ:
Ասկայն ի մեծ ցաւ քաղաքացեաց՝ ըմբռ-
մարաներուն վայրենի կոխելոյն արդիւնքն ար-
իրմէ առաջ կոտորանդանոսն՝ չէր յաղղութ բու-
րորմին քննել:

Եւստով սկսաւ ձանձրանալ Ոնորհոս Հռոմայ
մէջ. կործնե թէ վեհաքաղաքին հայակապ յի-
ստանկարանները կը ճնշէին իր սիրտը: Միան-
գամայն գողարգոյ բարբարոսներուն նորէն մեր-
կենալէն, թողո՛ց մայրաքաղաքը 404 տարւոյն
վերջերս և նորէն դարձաւ ի Ռափեննա:

405 տարւոյն սկիզբները 200,000 բարբա-
րաներու հեղեղ մի, որ ազգաւ կելտ էին և
Գերմանք, առաջնորդութեամբ Ռատագոսիոսի
անցան Ալպեան լեռներն և մասն յիտալիա
և առաջ կալ զայն, Հռոմայ սակնձեղուն պա-
լատներն աւարելու անյապ ցանկութեամբ վա-
ռուած: Մինչդեռ Հռոմայեցի պատրիկներն
փախելու կը պատրաստուէին և Ոնորհոս կ'ամ-
բանար Ռափեննայի մէջ և Ստրիկոն յանկար-
ծակի թշնամւոյն վրայ հասաւ ի Փլորենտինա
(Ֆլորենցէ) և այնպիսի երազութեամբ շախմա-
տեց բարբարոսաց ճոլոր բանակն և իրեն թէ
մարտխնդու ամպ մի ըլլար այն՝ որ փութորիկն
քչէր նետէր ի ծով:

Այս երկրորդ անգամ Ստրիկոն ազատեց ա-
րեւմտեան կայսերութիւնը և Հռոմայեցիք ի
նշան խորին երախտապարտութեան՝ աշննէ և
արծաթէ արձան մի կանգնեցին իրեն՝ կապի-
տոլիկնի առջեւ Դոմադէ դիւցաւոն. քիչ տարի
ետքը, 408 տարւոյն օգոստոս անուոյն մէջ,
սպաննուեցաւ. պաշտականաց նախնանքին և
զորմամբը միանգամայն Ալարիկոսի հետ ըրած
բանակցութեաց պատճառաւ: Ստրիկոն ծա-
ռուկ հնարաքաղութեամբ և խոտանուէնքերով
օտարացեալած էր զԱլարիկոս արեւելեան կայ-
սերութեան բարեկամութենէն և դանակցու-
թենէն, և համադրե էր որ Հռոմայ ծառայութեան
մէջ մտնէ: Գաշնադրութիւնը կնքուեցաւ եր-
կուսէն մէջ. և մինչդեռ Ալարիկոս ի վերին
երեսու կը պատրաստուէր արշաւելու յԻլլիրիա՝
Արեւմտեան կայսերաց ձեռքէն առնելու հա-
մար, ահա յանկարծ մտաւ յիտալիա, և կանգ
առնելով յմանաւ, պատգամուար դրկեց Ոնո-

րիոսի՝ պահանջելով զբաժանական ճոխ վարձու-
տրութիւն: Եպիւրոսի պատերազմէն ետ կենա-
լուն համար, Կայսրն այն ժամանակն զորձած
էր ի Հռոմ, և Ստրիկոն Ռափեննայէն աճա-
պարանք վաղեց մայրաքաղաքը, այս ծանր
ղէպքին ձախուղ հետեւանաց առջեւն առնելու
նպատակաւ: Գաւառուեցաւ ձերականորդ և
Ստրիկոն մեծ դժուարութեամբ կրցաւ յաջողի
համադրելու ժողովքն՝ որ չարս հազար լիպրա
սովի տան Ալարիկոսի: Այն տառն Լաւճատիոս
հուկակարոյ սինկլիտոսն ստեղծելով ձերա-
կուսին մէջ, աղաղակեց լի բարկութեամբ.
« Խաղաղութիւն չէ տալիայ, հապտ դերու-
թեան խառնումն: Այս խռքիւ վրայ Ստրի-
կոնի թշնամներն խրախուսուելով, սկսան ա-
ղաղակել Ոնորհոն առջեւ թէ Ստրիկոն միա-
նալով Ալարիկոսի հետ՝ կը դաւաճանէ կայսրը,
և հետամուտ է ակունքնից ընելու, որպէս զի
իմքն կամ իւր որդին անցնի տեղը: Ստրիկոն
վերահաս վտանգէն խռաւափելու համար՝ դար-
ձաւ ի Ռափեննա, և ապաւինելով յեկեղեցի
մի՝ ընդդիմեց անոր խորանն, այլ չապտեցաւ
ոսոխներուն ձեռքէն, որ ըսնի կորզեցին զինքն
ի սար տեղւոյն և մասանցին դահնի:

Արարտարա զորավարին մահուան գոյժն ի
Հռոմ հասածին պէս, Ստրիկոնի արձանները
վար տանուելով փրուեցան: և ներքինիք ջոյց
ժողովրդեան հանցեցին՝ զիւցաղին որդւոյն Եւ-
զերիոսի արեւելաւանդ զուհի:

Երբ Ալարիկոս լսեց իր վեհանձն նախա-
նորդին աղէտալի մահը, յուզուեցաւ սիրտն և
քանդի արեւելից և արեւմտից կայսերութիւնն
մէջերինն բաժնելու ակնկալութիւնն կ'ոճնջա-
նար ասով. սակայն ուրիշ կողմանէ ալ աւարա-
խռութենէ զգաց՝ Հռոմայ անապտոպան մնալուն
և հետեւաւար իր ձեռքը մասնուելուն տառ-
գութեամբը կը պատմուի թէ Ալարիկոս անոյն
որ կը ըլլեր իւր արարին մէջ, ձայն մի որ ահ-
աղաքար կ'ըսէր իրեն թէ « յառաջ գնա, յառաջ,
կործանէ զՀռոմ: » Սուրբն Հերոնիմոս և Սուրբն
Օգոստինոս կ'ըսեն թէ աստուածային աղէքցու-
թիւն էր տալիայ, որովհետեւ կ'ուզէր Առաւած
պատմել զՀռոմն ուսկից հեծնախռութիւնն ոչ
միայն չէր անհետացած, այլ մասնաւանդ թաթ-
խուած էր զեկեղեցիքն մէջ: Եւ քրիստոնէից
մէջ տիրացած էր համադրւած մի թէ ասպետա-
կոյ ազգիդ պիտի դալայն և պիտի մատուան
զՀռոմ հրոյ և սրոյ, քար քարի վրայ լծողով
անար մէջ, ինչպէս որ հնուց պատահած էր
Նինուէի և Երուսաղեմի: Իսկ հեթանոս քա-
ղաքացիք համբաւ կը տարածէին թէ այն ասպ-

սեփեղան անգեղեք որ երեւցած էին ժամանակաւ Հոռոմուշոտի՝ կը նշանակէին թէ Հոռոմ տառաւերկրու զար պիտի տուէր, և թէ այս թիւը լրացած էր: Այլ չկար Ստիլիկոս, և հրեք զօրավարներն, որ յաջորդէր էին իրեն: Տուրպիլիոս: Այսպէս և Արիդիանտիոս, չառնէին իրենց նախորդին զինուորական կրկնա տաղանքը, միանշանակ չկրցան համազօղ Ռափեննայի արքունիքն որ ընդունէր Ալարիկոսի առաջարկած խաղաղութիւնն և ամենամեծեւ պայմանները:

Արիդիանտի թագաւորն ժամավաճառ չեղաւ երկուր տարն. անցաւ Պաղոս (Ք) գետն ի Գրէմնա, աւարեց աւրը: արկեց քանդեց այրեց տալեւն եկած երկիրներն, և քիչ ատենուան մէջ հասաւ ի Պոլսեւա և ի Ռիմնի, և հետզհետէ հրազեղով իւր բանակին յառաջխաղացութիւնը փշաղեցնան ճամբէն, կայծակի պէս հասաւ Հռոմայ պարիսպներուն առջեւ, և պաշարել տուաւ զոսանք ձիաւորներու անհամար զանգերէ և թիւրաւոր հետեւակ զօրքերէ, որոնք սոնական պաշարակներ արձակելով՝ նիզակներով կը ծեծէին պարիսպներուն զաները:

Զուգեց յարձակումն տալ Ալարիկոս. չորս կողմէն շրջապատած ըլլալով քաղաքը, անոր պարեմաւորութիւնն խափանեց, և անխաղաղաց անօթութեան տիրելուն Հռոմայ մէջ: Մերկայումս կապածելով որ Ստիլիկոսի ամուսինն Սերենա՝ վրէժխնդրութեան համար կանչած ըլլայ զԳոթի ի Հռոմ և անոնց հետ ի ծածուկ համախոհութիւն ունենայ, ապանել տուաւ նշանաւոր տիկինը, և անշնչացած զլուխն զըջուր թշնամեց ճանակին: Կը յուսար որ Գոթք չկարենալով մատուցելու տիրանալ քաղաքին, կը թողուն կը հեռանային: Ընդ հակառակն Ալարիկոս փոխանակ վհատելու՝ աւելի մօտեցուց զօրքն և աւելի նեղ չըլափաւ: Կի մէջ առաւ զՀռոմ: Այնու առջեւ պարսկալ օր ըստ օրէ, և սովին հետ մահացաւ հիւանդութիւն մի ալ եկաւ. և մեռելներուն գիակներն փողոցները կը լցնէին:

Յուսահատութիւնն տիրեց Հռոմայեցւոց վըրայ, և վերջապէս երկու զեռապան զրիցքին Ալարիկոսի, որոնց մէկն էր ապանիարքի՝ Քատիլիոս, և միւսն Հռոմայեցի տիրութենէ Յովհաննէս: Այս նուիրակներն փոխանակ խնարհ լեզու բանեցնելու զօրոգութեամբ խօսեցան թագաւորին հետ, և ապառնեցան որ եթէ Ալարիկոսի պահանջումներն խիստ ըլլան, ժողովուրդն պատրաստ է զէնքով զիմադրելու: Թագաւորն արհամարհանօք պատասխանեց.

« Մանգալը ձեռքն առնողը՝ աւելի՛ զիսորութեամբ կը հնձէ խիտ խտուր քան թէ ցանցաւը »: Եւ պայմաններն սաստկացնելով՝ պահանջեց որ Հռոմայեցիք յանձնեն իրեն՝ քաղաքին սուխ և զարդուց և ապաստել ամբողջ հարստութիւնը, և բարբարոս դիրիները: Սարսափեցան նուիրակներն, և մեկը հարցաւ թէ ի՞նչ պիտի թողուր Հռոմայ մէջ. պատասխանեց Ալարիկոս թէ « Բնակչաց կեանքն կը թողում »:

Երկրորդ անգամ զեռապան զրիցքին Հռոմայեցիք ստիպագոյն աղաչմէքով: Զիջաւ Ալարիկոս, և զոչ եղաւ հինգ հազար լիպրա սակով, և երեսուն հազար լիպրա արծաթով: Ուզեց նաեւ երեք հազար մորթի ծիրանեղջյու ներկուած չորս հազար մետաքսայ զործանքներ, և երեք հազար լիպրա պղպղի: Այս գումարն ամբողջացընելու համար՝ բաւական չեղաւ հարուստներէն բռնի հարկ մի առնել, կոռց փակ տաճարներէն վերուցին սակիէ և արծաթէ արձաններն և հալեցուցին: Այն ժամանակ զեւ շատ կային Հռոմայ մէջ թանկագին արձաններ կուսքեր, և ամենէն նշանաւորն էր Առաքելաութեան արձանն, որ այն ալ զոչ եղաւ յիշեալ հարկատուութեան:

Փրկանքին դրամն առնելէն ետքը՝ պաշարման խտնութիւնը մեղմացուց Ալարիկոս, և թող տուաւ որ քաղաքացիք զուրս ելնեն քաղաքէն մի քանի որոշեալ դռներէ, շարժուն մէջ երեք օր վաճառքի հրաման տուաւ, և Տիբերիս գետին ուստիեաց պաշար ներս բերելու թոյլտուութիւն ըրաւ: Յետոյ վերուց բանակն և տարաւ ի Տոսկանա. հոն եկան հասան իրենք քով քառասուն հազար բարբարոս ազգի գերիներ, որ քիչ քիչ թուով փախեր էին Հռոմէն: Հոն պատասխանի ապստեց Ռափեննայի արքունիքէն. որովհետեւ ծերակոյտն նուիրակներ զրկած էր յիշեալ քաղաքի և անոնց բերելով կը խնդրէր որ Ալարիկոսի հետ դաշնակցու թիւն կնքուի, ապալով անոր՝ ազնուական տոհմերէ պատանգներ, և ընդունելով յաղթական նին առաջարկները, որ էին տարեկան տուրք մի սակը և ցորենի: Ե նորիսն նահանգին: Դալմատայի և Ալքրիականին կրկին ափանց թանկեւան զաւաճեցուն տիրապետութիւնը:

Այսպիսի տարտամութեամբ կը դիզուէր ծեղակոյտն քանի մի անգամ նուիրակներ զրկեց Ռնարիոսի, որոց մէջ կար նաեւ իննսկիսորոս Ա. պապը: Բնակչաւ իննսկիսորոս շատ յորդորեց, թէպէտ միւս նուիրակները Հռոմայ վեճակին անհնարին խեղճութիւնն և ապագային

ծանր վատնչները նկարագրեցին, ասկայն Ոնո-
րիոս չլիջաւ: Կայսեր նոր նախարարն՝ Յո-
վիտ՝ Ժամատդիւր եղաւ Աւարիկոսի ի Ուրիկոսի,
և հոն ծանոյց Գոթաց Թագաւորին որ կայսրն
կը միտէր անուանելու զԱւարիկոս կայսերա-
կան զօրավար:

Կրակ կորեցաւ Աւարիկոս բարկութենէն. և
Ուրիկոսի ինչեղով՝ սկսաւ երկրորդ անգամ
դիմել Հռոմայ վրայ: ձաժառն կայսրոյն մեղ-
մացաւ. և Խոտլիոյ շատ մի քաղաքներուն ե-
պիսկոպոսներն իրեն քովը կանչելով, զրկեց
զանանք Ոնորիոսի, որպէս զի խրատեն և յս-
րորեն զանիկայ չմատնելու տիեզերակալ մայ-
րաքաղաքը բարբարոսաց անյառ ընչաքաղցու-
թեանը, և Հռոմայ հոյակապ յիշատակարան-
ները՝ կրակի զոհ չընելու: Եւ ասելի դէւրա-
ցնելուն համար բանակցութեան ելլել, մեղ-
մացուց Աւարիկոս իւր առաջին պահանջում-
ները. կը զոհանար մ և է պաշտոն մի ունե-
նալու կայսերութեան մէջ, Կորիկոնը միայն
կ'ուզէր ջորենի տուրքին որոշեալ չափ մի չէր
սահմանար, և կ'ուզէր իրկակակցութեան զաշ-
նադիր մի որով կարողանար կայսերութեան
Թշնամեաց դէմ պատերազմել: Զարմանալի էր
այդչափ չափաւորութիւն: Հանդերձ այսու կայ-
սերական նախարարներն պատասխանեցին որ
Ոնորիոսը որբապան զլիւսն էլայ երդուընցած
էին՝ ոչ երբեք խաղաղութիւն ընելու Աւարի-
կոսի հետ:

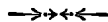
Գոթաց Թագաւորին այն աստիճանի խոհե-
մութիւնն ու չափաւորութիւնը՝ քաղաքագի-
տական պատճառներէ առաջ կ'ու զար զլիւս-
ւորապէս: Կը զուշակէր արթուն թագաւորն
որ առանց դաշնակցաց էր, և ուսուելոց ալ
նուազութիւն ըլլալով, չէր կարող իր իշխա-
նութեան ներքեւ երկուր ասոն նուազել զքա-
ղաքը: Անոր համար լիթուաց զօրքն մերձե-
նալու մայրաքաղաքին պարիսպներուն. և
սպառնալիքով լի համառօտ պատգամ մի զըր-
կելէն ետքն ի Հռոմ, յառաջ խաղաղաց բա-
նակի ղեպ ի Տիբերիոսի աշակերտեան քերէին
նաւահանգիստը: Յարձակեցաւ նաւահանգըս-
տին վրայ և տիրացաւ անոր. և Հռոմայ պա-
շարներուն ճաժառն բռնելով, նորէն սովի վը-
տանիքն ենթարկեց քաղաքը:

Ժողովուրդն ոտք եղաւ, և ծերակոյտն ըլն-
նապառնեցաւ խոնարհելու Աւարիկոսի առջեւ,
և Առտալուս անուամբ մէկն ընդունելու անոր
ձեռքէն իրեն ինքնակալ: Նորընտիր կայսրն
ծիրանիքեր հազած և կայսերական թաղե-
մաւ կայսերաց պալատն և նստաւ կայսերա-

կան գահոյից վրայ: Առաջին զորքն եղաւ՝ զԱ-
ւարիկոս անուանել կայսերական զօրաց ընդհա-
նոր զօրապետ, և անոր Առտալիոս քեռայ-
րը՝ ձիաւորաց զըռախ զրաւ. ուրիշ պաշտա-
նեաներ ալ սահմանեց: Երկրորդ օրն զուժա-
րեց ծերակոյտը, և ճամարտակելով մեծաբա-
նութեամբ խոտաւացաւ զաշխարհ մօնէն ընկնե-
լու և Հռոմայ հպատակ ընելու:

Նոր կայսրն Աւարիկոսի հետ Հռոմէն ճամ-
բայ եղաւ դէպ ի Ռափեննա՝ զՈնորիոս այն ամ-
բութենէն արտաքսելու համար: Վատ Պն-
րիոսը առաջարկեց կայսերակից առնելու զին-
քը: Բայց Առտալուս լուր զրկեց անոր որ ոչ
միայն կայսերական տիպոսն պիտի առնու-
վրայէն, այլ նաեւ ձեռքերն և ոտքերը կտրե-
լով պիտի աքսորէր ի կղզի մի: Մինչդեռ Ո-
նորիոս արտաքիճ մտադիր էր փախչելու ի
կոտորանքնուպոլիս, ահա յանկարծ փոք զուճոյ
օգնական զօրք մտան ի նաւահանգիստ Ռափեն-
նայի և կայսրը քաջալերուեցաւ: Քիչ օրէն
Աւարիկոս երեսէ ձգեց իր անուանած կայսրն,
և նորէն բանակցութեան սկսաւ Ոնորիոսի հետ:
Օր մի Ուրիկոսի զուճերէն զուրս կանչելով զԱռ-
տալուս, ծիրանին ուսէն քաշել հանել տուաւ
և թաղն ալ զլիւսն, և նուէր զրկեց Ոնորիոսի,
և իբրեւ սոսկական ոք իւր քովը պահեց զԱռ-
տալուս հանգրծալ Ամպելիոս որբուղին, որպէս
զի եթէ պէտք ըլլայ Ռափեննայի արքունիքէն
վրէժ լուծել՝ նորէն թագաւորեցընէ Առտա-
լուսը:

Շարայայտելի

ԱՅԼԱՍԵՐՈՒՄ ԿՍ ԻՆՔՆԱՆՈՒՆԴ

Hétérogenie — Génération spontanée.

ԵՕԳՈՒԱՄ ԵՐԿՐՈՐԴ

Մարդկային մտաց զարգացում և Այլաւ-
սերուսմ կամ ինքնաշնորհում:

Ինչ որ փորձով կամ իրողութեան ձեռքով կարելի
չըլլար հաստատել, բնականաբար կը հակի մարդո-
մտքով քննելու և տեսնելու իսկ փորձերէն ետքը
մարդկային մտաց առջեւ կրնան ներկայանալ կետե-
ւեւ չարցումներ. պիտիք, Արդեօ կեանք ինքնա-
բերաբար առաջ կիսն լի՝ ամենատարին կազմուած ու-
նեցող իրերս մէջ. Բայց այնպիսի տարրական վիճակի